

Samen voor een beter Breda

Het Pact van Breda, Deel 2

verbeterbreda.nl

Inhoud

4. Voorwoord

6. De feiten

8. Pact van Breda

10. In één generatie keren we het tij

12. Onze drie bouwstenen

14. Bouwsteen 1 - Een leefbaar inkomen

18. Bouwsteen 2 - Goede woonruimte in een fijne buurt

22. Bouwsteen 3 - Kunnen worden wie je wilt zijn

28. De principes van verbeter breda

36. Hoe hebben we gewerkt?

Samen voor een beter Breda

Het Pact van Breda, Deel 2

Voorwoord

Mensen wonen, werken en zijn graag in Breda. Het gaat goed met de stad en daar zijn we trots op. Samen willen we een stad zijn waarin iedereen zich thuis voelt. Waarin iedereen dezelfde kansen heeft op een goede toekomst. Maar wie goed kijkt ziet dat er ook veel Bredanaars zijn die elke dag zorgen hebben. Over geld. Over hun gezondheid. Over de veiligheid in hun buurt. Over hun toekomst of die van hun kinderen. Ze hebben het gevoel niet dezelfde kansen te hebben en er alleen voor te staan. Er bestaat een **tweedeling**: mensen die in de ene buurt wonen, hebben meer kansen dan mensen uit een andere buurt. En die tweedeling groeit.

Als wij, alle Bredanaars, dromen van een beter Breda dan zien we een **verbonden** stad. Een stad waar we graag willen wonen omdat het er overal fijn en betaalbaar is. Waar we willen werken omdat er veel bedrijvigheid is. Waar we plezier hebben omdat er van alles te doen is. Waar we ons allemaal veilig, gesteund en gezien voelen. Waar we elkaar ontmoeten zonder dat cultuur, taal en inkomen in de weg staan. Kortom, een stad waar we gezond en gelukkig kunnen zijn.

Die droom gaan we samen waarmaken. Zodat we in 2040 kunnen zeggen dat er ook echt een **beter Breda** is. Dat lijkt nog ver weg, maar grote veranderingen vragen nou eenmaal tijd. Zo kan ook ons vertrouwen in de stad groeien. Beginnen doen we bij en mét de jeugd: we willen van Breda **in één generatie** een betere stad maken.

Breda is van ons allemaal. En dus is iedereen welkom en nodig om samen Breda te verbeteren.

Namens het programmateam Verbeter Breda,

- Paul Depla
Burgemeester

Meer weten
over het
programmateam?

[Klik hier om verder te lezen](#)

De feiten

Onderzoek laat zien dat er in Breda een kloof is tussen bewoners. Een kloof die groeit. Bredanaars die het goed hebben krijgen het steeds beter, Bredanaars die het minder goed hebben krijgen het steeds slechter.

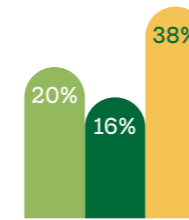
Wat is er aan de hand? In 16 Bredase buurten hebben mensen minder kansen dan inwoners in de rest van de stad. Ze hebben vaker een lager inkomen en voelen zich dikwijls minder gezond. Bredanaars in deze buurten leven zo'n 5 jaar korter dan de rest en 15 jaar in minder goede gezondheid. En op de plek waar ze wonen is er meer overlast. Maar er zijn nog meer verschillen. Breda heeft bijvoorbeeld veel soorten woningen, goede plekken waar je terecht kunt voor sport, kunst en cultuur, winkels en horeca - maar die zijn niet goed verdeeld over de stad. Als we dus weer een goed evenwicht willen hebben in Breda, moet de hele stad daaraan werken.

Meer weten over de aandachtswijken?

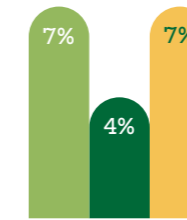
[Klik hier om verder te lezen](#)

Meer weten over tweedeling in Breda?

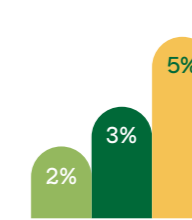
[Klik hier om verder te lezen](#)

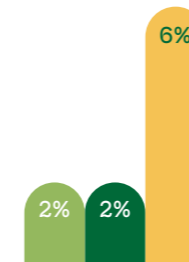
Aandeel huishoudens met kinderen met laag inkomen

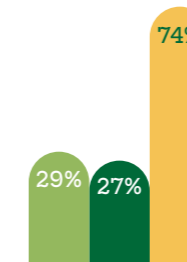
Aandeel inwoners dat (zeer) moeilijk rond kan komen

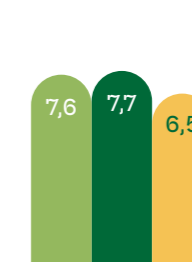
Aandeel voortijdige schoolverlaters

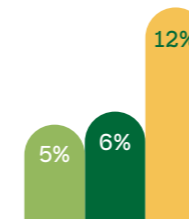
Aandeel bijstandsuitkeringen

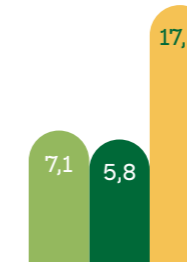
Aandeel corporatiewoningen

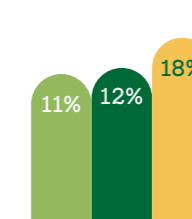
Rapportcijfer prettig wonen in buurt

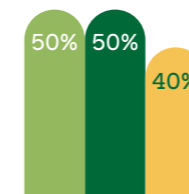
Aandeel hoog-risico jongeren

Jeugdoverlast (incidenten per 1.000 inwoners)

Aandeel inwoners dat (zeer) ernstig eenzaam is

Aandeel inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijnen

Pact van Breda

Pact van Breda Deel 1

Begin 2021 heeft de Initiatiefgroep Verbeter Breda gesproken met ruim 300 bewoners. Eén op één, maar ook in groepen. Ook zijn er gesprekken geweest met meer dan 150 medewerkers, professionals en bestuurders van ruim 90 organisaties die elke dag actief zijn in Breda. En eigenlijk met maar een paar belangrijke vragen: herkent u de groeiende tweedeling uit de onderzoeken? Is het een probleem en heeft u er last van? Wilt u met de rest van de stad in actie komen?

Het antwoord? Iedereen met wie gesproken is, herkent de groeiende kloof en ziet die als een duidelijk probleem. En iedereen zegt graag mee te willen helpen om er wat aan te doen. Dat hebben we in de zomer van 2021 vastgelegd in Het Pact van Breda Deel 1.

Pact van Breda Deel 2

Het Pact van Breda Deel 1 is een belofte aan de stad: samen gaan we op weg naar een Verbeterd Breda. Naar een stad waar mensen met elkaar verbonden zijn, prettig wonen en samenleven. Waar iedereen zich thuis voelt. En waar de buurt waar je woont, niet bepalend is voor de kansen die je krijgt. Maar zo'n belofte moet concreet worden. Het Pact van Breda Deel 2 beschrijft hoe we de groeiende tweedeling gaan aanpakken. Waar we aan moeten werken in Breda, wat er écht anders moet. En welke doelen we de komende jaren willen bereiken. Het is tot stand gekomen door nog veel meer gesprekken te voeren met professionals en inwoners. Ruim 600 mensen zijn er nu op de een of andere manier bij betrokken.

Pact van Breda Deel 3

De volgende stap zetten we in het najaar van 2022. Want het is niet genoeg om alleen doelen te hebben. We moeten afspraken maken hoe we ze gaan waarmaken en wie daarbij nodig is. Daarom werken we door. Zoals altijd met alle bewoners en organisaties die zich willen aansluiten. Aan het einde van 2022 weten we welke acties de komende jaren nodig zijn om de doelen van Verbeter Breda te halen. En wie die gaan uitvoeren. In december 2022 maken we daarover afspraken met elkaar in Het Pact van Breda Deel 3.

“Kinderen komen vaak met croissantjes naar school. Want die haal je bij de Jumbo, vier voor één euro.”

- Ilse Lamers
directeur De Liniedoorn

In één generatie

keren we het tij

We hebben elkaar beloofd dat de tweedeling in onze stad moet verdwijnen. Want alle Bredanaars verdienen gelijke kansen. Hoe we daar komen? Het begint allemaal met bestaanszekerheid: alles wat nodig is om te kunnen leven zoals we dat normaal vinden. Verbeter Breda begint bij de jeugd. Want we maken het grootste verschil als iemand jong is. Dan ontdek je namelijk wie je bent en wat het beste pad is. Als je vóór je twintigste een flinke achterstand oploopt, haal je die bijna nooit meer in. Hoe goed de hulp die je kunt krijgen ook is. Alle Bredanaars vinden dat erg en willen dat het liefst veranderen. Iedereen in de stad moet gelijke kansen hebben en zich kunnen redden in het leven. Ook als het tegenzit. Maar tot nu toe is ons dat nog niet gelukt.

Drie bouwstenen

We willen de nieuwe generatie bestaanszekerheid meegeven. Daarvoor hebben alle jongeren in Breda, maar ook hun ouders of verzorgers, drie bouwstenen nodig:

1. Een **leefbaar inkomen**. Genoeg geld dus om in je basisbehoeften te kunnen voorzien.
2. Een **goede woonruimte in een fijne buurt**. Zodat je van daaruit je bestaan kunt opbouwen.
3. De kans om te **kunnen worden wie je wilt zijn**. Dat betekent onderwijs en mogelijkheden om het beste uit jezelf te halen. Maar ook andere activiteiten om te ontdekken wie je bent.

“Als je voor je twintigste een fikse achterstand oploopt, haal je die bijna nooit meer in. Daar gaan we iets aan doen.”

Onze drie bouwstenen

Bouwsteen 1

Een leefbaar inkomen

De ambitie

We willen dat de kinderen en jongeren van nú in Breda in 2040 een goed inkomen hebben. Een inkomen waarvan ze gezond kunnen leven, met een buffertje voor tegenvallers. Want 1 op de 10 Bredanaars heeft dat nu niet. En we verwachten dat dat er meer worden. Dat komt onder andere doordat alledaagse boodschappen steeds meer kosten. Ook energie wordt steeds duurder. Het stuk van je inkomen dat je kwijt bent aan wonen (woonlasten) wordt dus nog groter. Van de Bredanaars die het moeilijk hebben, heeft ongeveer 1 op de 5 een baan. Maar werk betekent niet meer altijd dat je van je inkomen kunt leven. Terwijl dat wel zo zou moeten zijn.

Zo zit het

Veel Bredase gezinnen met grote geldzorgen wonen in een van de 16 buurten. Als je opgroeit in een gezin waar nooit genoeg geld is voor de gewone dingen in het leven, dan loop je het risico dat je later minder kansen krijgt. Er is minder geld voor nieuwe kleren, voor simpelweg een warme en gezonde maaltijd elke dag, voor internet, uitstapjes of

vakantie. Lid worden van een vereniging, je verjaardag vieren met anderen of meegaan met schoolexcursies: het kan niet zomaar. En dat kan je het gevoel geven dat je niet meetelt. Ook is er meer kans dat je door anderen wordt buitengesloten. Hoe langer het geldgebrek duurt, hoe slechter het met je gaat als je jong bent. Je voelt je vaker angstig en ongelukkig. En dat kan er weer voor zorgen dat je geestelijke of lichamelijke klachten krijgt.

Als je als jongere zo opgroeit, is het extra moeilijk om belangrijke stappen in je leven te zetten. Denk maar aan het volgen van een opleiding en een diploma halen. Aan het vinden van een baan, liefst vast, en een woning. Of werken en zorgen voor kinderen als je die eenmaal hebt. Armoede ligt dan weer op de loer. Het wordt een patroon, je krijgt hetzelfde leven als dat van je ouders.

We hebben dus één generatie om dat om te keren. Hoe? Waar we kunnen verbeteren het inkomen van gezinnen, en we helpen jongeren een goede start op de arbeidsmarkt te maken.

“Om een zinvolle bijdrage te kunnen leveren aan de samenleving en om te werken aan ontwikkeling is bestaanszekerheid essentieel. Bestaanszekerheid is niet alleen de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen. Ook zekerheid om betaalbaar te wonen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen voor onverwachte uitgaven zijn noodzakelijke voorwaarden om de rust en ruimte te vinden die nodig is om je als mens te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving.”

- Divosa

vereniging van leidinggevendenden in het sociaal domein

“Op school weten ze niet dat er minder geld is en dat wil ik ook niet. Ik ben bang dat ik anders wordt aangekeken. Dat het in de klas wordt gezegd.”

- Jongen (15 jaar)

Bouwsteen 1

Doelen

In Breda willen we het tij in één generatie keren. We willen ervoor zorgen dat de kinderen en jongeren van nu in 2040 een leefbaar inkomen hebben mét een buffertje om tegenvallers op te vangen. We willen dat bereiken door de volgende doelen.

In Breda krijgt iedereen de juiste ondersteuning

Kun je als Bredanaar niet rondkomen, of heb je zorgen over bijvoorbeeld je kinderen of je woning? Dan zijn er in onze stad veel mogelijkheden om ondersteuning te krijgen. Maar voor de meeste inwoners is het té ingewikkeld om de weg te vinden door alle regelingen, wetten en potjes. De weg naar steun moet veel eenvoudiger worden. Of het nou om een regeling gaat of om een goede hulpverlener. En die ondersteuning moet zo goed mogelijk passen bij je vraag. Maatwerk dus. Zo kun je weer sterk genoeg worden om het heft in eigen hand te nemen. Zonder schulden en zorgen.

Ook een ander, warmer contact is belangrijk. Als je zorgen hebt, moet je het gevoel hebben dat er iemand naast je staat. Iemand die jou niet onderschat, want je kunt zelf best veel en met een beetje steun kom je best ver. Maar ook iemand die jou niet óverschat, want niet iedereen kan en is hetzelfde.

In 2040 groeit ieder kind op in een gezin dat basisbehoeften kan betalen

Regelingen die ervoor zorgen dat gezinnen de basisbehoeften in het leven kunnen betalen zullen altijd nodig zijn. Daarom is het belangrijk dat de juiste hulp op tijd komt. Om de situatie te verbeteren én om te zorgen dat kinderen er niet de rest van hun leven last van blijven houden. Dat kunnen we doen door te helpen om de (vaste) lasten van gezinnen omlaag te brengen als dat mogelijk is. Gezinnen met een laag inkomen hebben vaak te hoge woonkosten. En dan hou je te weinig over om tegenvallers op te vangen. Met de hogere energieprijzen wordt dit probleem nog groter. Een van de mogelijkheden is de woning duurzamer maken.

In 2040 heeft iedereen die werkt een inkomen waarmee je basisbehoeften kunt betalen

Mensen die werken moeten een inkomen krijgen waarvan ze kunnen rondkomen. Een redelijk salaris dus, met een redelijk aantal arbeidsuren. En zonder de onzekerheid die veel mensen nu voelen. Hoeveel uur kan ik deze week werken? Wordt mijn contract verlengd? Voor hoelang? Brengt mijn eigen zaak wel genoeg op? Door al die onzekerheid kiezen mensen soms liever voor een uitkering dan een baan. 'Want dan weet je tenminste wat je hebt'. Dat kan niet de bedoeling zijn.

Er is op dit moment veel vraag naar personeel en dat zal ook wel even zo blijven. Er zijn dus volop kansen om te pakken. En toch staan er nog mensen aan de kant. Mannen en vooral vrouwen die kunnen en willen werken. Soms is er goede begeleiding nodig en soms moeten we banen beter passend maken. En soms moeten we mensen activeren om aan de slag te kunnen. En we kunnen ook letterlijk plaats maken voor mensen die in hun eigen wijk willen ondernemen.

In 2040 vinden alle jongeren in Breda een goede stage of baan

Voor jongeren die opgroeien in een kwetsbare positie is een goede start op de arbeidsmarkt extra belangrijk. Zo voorkom je dat ook hún kinderen weer opgroeien in een gezin dat moeite heeft om rond te komen. Het is ook echt nodig. Want zo voorkom je dat jongeren zich in de schulden steken of uiteindelijk de verkeerde weg inslaan om geld te 'verdienen'. Daarom gaan we ervoor zorgen dat elke jongere van school gaat met een diploma waarmee je goed van start kunt. En als dat er niet in zit, kijken we wat er nodig is om aan het werk te kunnen. Bovendien zorgen we ervoor dat iedere jongere binnen twee maanden een goede stageplaats vindt. In welke wijk je bent opgegroeid of wat je achternaam is, maakt niet uit.

Bouwsteen 2

Goede woonruimte in een fijne buurt

De ambitie

We willen dat de kinderen en jongeren van nú in Breda in 2040 betaalbaar, gezond en veilig kunnen wonen waar ze graag willen. De wooncrisis raakt veel mensen, maar voor jongeren hebben we te weinig aandacht. Ze hebben recht op goede woonruimte in een fijne buurt.

Zo zit het

De plek waar je woont is belangrijk om je goed te kunnen ontwikkelen als kind. We hebben het dan niet alleen over een woning, maar ook over zaken en plekken die iedereen kan gebruiken (voorzieningen). Denk bijvoorbeeld aan een school, buurtcentrum, speeltuin en park. In de aandachtswijken van Breda zijn er daarvan te weinig. En ook zijn ze vaak niet goed genoeg. In de rest van Breda is dat anders.

We zien ook dat er nu relatief veel eengezinswoningen en te weinig andere soorten huizen zijn. Maar de huizen waar mensen naar op zoek zijn veranderen. Dat komt doordat er steeds meer ouderen zijn en doordat gezinnen kleiner worden. Er zijn te weinig kleinere huizen en andere manieren om te wonen, zoals woongemeenschappen.

Een paar duizend woningen meer bouwen in de buurten die er zijn kán. Bijvoorbeeld door allerlei soorten huizen goed te verdelen over Breda, en plannen te maken voor een nieuwe indeling van plekken in buurten. Ook moeten de voorzieningen beter verdeeld worden over de stad.

De wereld van vandaag verandert snel. Mensen moeten zolang mogelijk thuis voor zichzelf zorgen en wonen kost steeds meer.

Dorpen en steden veranderen niet snel genoeg mee. Ook Breda niet. Regels zitten in de weg en organisaties moeten beter samenwerken. Daar moeten bewoners en organisaties samen mee aan de slag.

Een fijne buurt krijg je pas als er aandacht is voor mensen die er al wonen en voor nieuwkomers. Vaak is er geen goede begeleiding als er kwetsbare mensen of mensen die met spoed een huis nodig hebben in een buurt komen wonen. En dat geeft dan soms onbegrip en een gevoel van onveiligheid. Dat heeft gevolgen voor de vraag, het aanbod en de waarde van woningen. Beter samenwerken in een buurt vanuit de kracht van de bewoners zelf kan dat veranderen.

“De wachtlijst voor woningen is meer dan tien jaar. Het is een bekend probleem hier in de wijk. Veel jongeren wonen bij hun ouders in en je kan geen kant op. Als er iets mis gaat in je leven, dan ben je aan je lot overgelaten.”

- Inwoner

Bouwsteen 2

Doelen

In Breda willen we het tij in één generatie keren. We willen ervoor zorgen dat de kinderen en jongeren van nu in Breda in 2040 betaalbaar, gezond en veilig kunnen wonen waar ze graag willen. We willen dat bereiken door de volgende doelen.

In 2040 zijn er genoeg betaalbare woningen, goed verdeeld over de buurten

Dat betekent dat we gaan zorgen dat er meer huizen beschikbaar zijn. Huizen die passen bij wat mensen nodig hebben. Aan jongeren geven we extra aandacht. We zorgen dat er meer verschillende woningen zijn, ook bijzondere manieren van wonen. Woningen die passen bij de buurt en de omgeving. Belangrijk is dat er in de buurten een goede mix is van huur- en koopwoningen in verschillende categorieën. In sommige buurten komen daardoor minder sociale huurwoningen en in andere meer. We kijken zorgvuldig hoe we woningen toewijzen. En kwetsbare mensen die in een buurt komen wonen gaan we beter helpen om hun doelen te bereiken.

In 2040 zijn er genoeg goede voorzieningen in iedere buurt

We gaan zorgen dat voorzieningen door heel Breda goed zijn verdeeld. Denk aan sportplekken, winkels, parken, speeltuinen en ontmoetingsplekken. We maken daarvoor complete ontwikkelingsplannen: voor de buurten die er al zijn en voor nieuwe gebieden.

In 2040 is het ook buiten op straat in Breda prettig

We gaan het buiten op straat in Breda (de openbare ruimte) verbeteren waar dat nodig is. We gaan voor schone wijken, zonder verloedering. Zodat het overal in de stad even prettig is om er te zijn. Dat doen we op een vernieuwende manier en zodat je je er welkom voelt. We pakken dit samen met bewoners en vooral de jeugd aan, en we gaan uit van de Bredanaars die de plek gebruiken. Bovendien houden we niet alleen rekening met de kosten om het te verbeteren, maar ook met de kosten om het te beheren en te onderhouden.

< Inhoud >

In Breda werken de gemeente, maatschappelijke en zakelijke organisaties duurzaam samen

Het woonprobleem in Breda kunnen we alleen goed aanpakken als we dat stadsbreed doen. We gaan dat doen door als gemeente, marktpartijen en woningcorporaties beter samen te werken. We maken heldere langetermijnafspraken over het bouwen van huizen. Die huizen worden goed verdeeld over buurten zodat we de eenzijdige samenstelling van buurten doorbreken waar dat nodig is. We leggen vast wie welke taken en verantwoordelijkheden heeft, hoe we samenwerken en elkaar kunnen helpen. We zorgen dat alle inwoners, ook nieuwkomers, betrokken worden en kunnen meebeslissen. En jongeren krijgen extra aandacht.

Op die manier komen de buurten, wijken, woningen en voorzieningen in Breda beter in balans. In alle opzichten. Voor het Rijk is Breda een van de tweedeling kleiner moet worden. Dat geeft ons de kans om invloed uit te oefenen, zodat landelijke regelgeving en (woon)politiek veranderen.

“Om bij te dragen aan het geluk van alle leerlingen binnen onze scholen en hen de mogelijkheden te geven om hun talenten te ontwikkelen binnen en buiten de scholen, hebben wij het lef om de middelen ongelijk te verdelen om gelijkere kansen te creëren voor alle kinderen.”

- Nicole van Son-van Emmerik

voorzitter College van Bestuur INOS Stichting Katholiek Onderwijs Breda

Bouwsteen 3

Kunnen worden wie je wilt zijn

De ambitie

We willen dat alle kinderen en jongeren in Breda in 2040 kunnen worden wie ze willen zijn. Dan moet je wél gezond en veilig kunnen opgroeien. Thuis, in de buurt op school en op het werk. Zonder dat het uitmaakt waar je woont in Breda.

Zo zit het

Stel, je wordt geboren in een van de 16 buurten in Breda. Dan is de kans dat je met een taal- of ontwikkelachterstand naar school gaat groter dan wanneer je wieg ergens anders staat in Breda. Het is belangrijk dat we daar snel iets aan doen, zodat kleine problemen niet groter worden. Goed onderwijs is dan natuurlijk heel belangrijk. Maar ook buiten schooltijd moeten alle kinderen en jongeren de kans krijgen om zich te ontwikkelen. Door sport, huiswerkbegeleiding, culturele activiteiten en ontmoeting met anderen. Veel kinderen in deze buurten krijgen deze kansen nu niet en dat moet anders. Want het maakt ze weerbaarder en vergroot het geloof in eigen kunnen. Zo kunnen ze worden wie ze willen zijn.

Om te kunnen worden wie je wilt zijn heb je als kind en jongere ruimte nodig. Letterlijk ruimte, maar ook ruimte in je ontwikkeling. Ouders of verzorgers en de school zijn in de buurt als dat niet vanzelf gaat. En organisaties kunnen hen en jou te helpen als dat nodig is. Als je mee kunt doen met leeftijdsgenoten, is dat ook goed voor je geestelijke gezondheid. Sociale contacten zijn enorm belangrijk voor je gezondheid, geestelijk en lichamelijk. Maar meedoen met anderen is heel lastig als je opgroeit in een gezin met geldzorgen of als je op jonge leeftijd zelf al flinke schulden hebt.

Om fit te zijn is gezond eten en veel bewegen goed. Je kan je dan ook beter concentreren en je zit lekkerder in je vel. Maar ook voor later is het goed, want kinderen en jongeren die gezond zijn, hebben een stuk minder kans op ziekten als ze volwassen zijn. Bredanaars die in een aandachtswijk wonen, leven nu gemiddeld korter en hebben meer problemen met hun gezondheid dan mensen in de rest van de stad. Daarom is het zo belangrijk dat we er alles aan doen om kinderen en jongeren in aandachtswijken gezond te laten opgroeien en te leren omgaan met tegenslagen.

Als dat ons lukt, worden de kansen van deze kinderen en jongeren veel en veel groter. Het is ook de beste manier om ervoor te zorgen dat problemen niet meer van generatie op generatie worden doorgegeven. En het helpt om de verleidingen van de criminaliteit te weerstaan. En dat is nodig, want te vaak wordt die weg nog gekozen om aan geld te komen.

Bouwsteen 3 Doelen

In Breda willen we in één generatie het tij keren. Sommige doelen hebben die tijd ook echt nodig. Andere doelen kunnen we al sneller bereiken. Maar dat kunnen we alleen samen. Met kinderen, jongeren, ouders, verzorgers, school, de wijkagent, de boa, huisarts, consultatiebureaus, jongerenwerkers, medewerkers van Centrum Jeugd & Gezin en alle andere professionals in de wijk. Dit zijn onze doelen.

In 2040 is er de juiste ondersteuning bij opgroeien en opvoeden, vanaf het begin

Al voor de geboorte weten we welke ouders en kinderen hulp kunnen gebruiken. Daardoor hebben we taal- en ontwikkelachterstanden snel in beeld. Als kinderen naar de basisschool gaan ondersteunen we gezinnen al en voelen ouders zich ook echt geholpen. Ook als er daarna op de basis- of middelbare school opvoed- of opgroevragen spelen, weten ouders, zorgverleners en school elkaar goed te vinden. Samen vormen ze een sterke driehoek, met de school als spil. Ouders, kinderen en jongeren krijgen hulp die bij ze past en makkelijk bereikbaar is. De wijknetwerken moeten daarvoor goed op orde zijn en er moet op tijd informatie worden uitgewisseld. Daarmee zorgen we voor gelijke kansen voor iedereen.

In 2040 hebben alle scholen in Bredase aandachtswijken een Rijke Schooldag

We verzorgen langere schooldagen voor kinderen uit aandachtswijken. Er zijn dan allerlei verschillende activiteiten. Zo kunnen deze kinderen zich nog meer ontwikkelen en geloof in eigen kunnen opbouwen. Scholen bekijken samen met de kinderen en organisaties in de wijk wat ze nog meer nodig hebben om rijke schooldagen te organiseren. Sportverenigingen, kinderopvangorganisaties, vrijwilligers, huiswerkbegeleiding, culturele instellingen en de gemeente zijn daarvoor onmisbaar. Maar ook ouders kunnen helpen. Als het ook lukt om kinderen naar school te laten gaan in de buurt waar ze wonen, worden scholen echt een ontmoetingsplek. Voor kinderen, jongeren, vrijwilligers, professionals en ouders. De school als hart van de buurt!

In 2040 hebben alle Bredase kinderen genoeg beweging en kunnen ze iedere dag gezond eten

We zorgen voor meer mogelijkheden om te spelen voor kinderen in aandachtswijken. Binnen en buiten. En we luisteren naar wat kinderen in de buurt graag willen. Maar we maken ze ook enthousiast om te gaan sporten en helpen ze daarbij. We helpen ouders en kinderen om gezonde keuzes te maken en gezond te leven. Een leefbaar inkomen is dan ontzettend belangrijk.

In 2040 kunnen alle kinderen veilig opgroeien en zijn de verleidingen van criminaliteit flink aangepakt

Kinderen en jongeren worden en voelen zich gezien. Organisaties leren nog beter te luisteren naar kinderen en jongeren. En de communicatie moet dichtbij, persoonlijk en begrijpelijk zijn. Ook weten we wat er speelt achter de voordeur. We zorgen ervoor dat kinderen veilig kunnen opgroeien. Dat vraagt om vertrouwen en genoeg plekken waar bewoners terecht kunnen met hulpvragen en waar ze professionals ontmoeten. Dan zijn ook de politieagent en de boa goed zichtbaar.

Als kinderen, jongeren en professionals zo kunnen werken aan een goede relatie en elkaar vertrouwen, dan is de professional iemand die ondersteunt als het nodig is, maar die ook met gezag ingrijpt als de situatie erom vraagt. Preventief dus, maar ook (vroeg) repressief. Dat is soms al op jonge leeftijd. Want ingrijpen gebeurt als er verkeerde keuzes worden gemaakt, als er criminele carrières ontstaan of bij radicalisering. Dat laten we samen niet gebeuren. En na ingrijpen kijken we altijd hoe het voor heeft kunnen komen en wat we daarvan kunnen leren.

“Het is een gedrags- en cultuurverandering die jaren gaat duren. Op het schoolplein zie je soms een moeder van 17 met een moeder van 34 die ook op haar 17e moeder is geworden. Het is vaak intergenerationeel en dat kun je niet oplossen door koude interventie. Je moet meelopen, connectie houden, dichtbij blijven, luisteren. En dan soms het lef hebben om te zeggen: ‘Ik vind dat je hartstikke je best doet, we hebben elkaar veel gesproken, maar ik vind wel dat het de verkeerde kant op gaat.’”

- Bernadette van Oers

voormalig sectormanager jeugdgezondheidszorg en preventie GGD

“Het enige wat wij leren op school is waar wij later onze centen mee kunnen verdienen. Ik vind dat best kwalijk. School is heel prestatiegericht, want je moet wel geld kunnen verdienen. Dan is het niet gek dat alles bij jongeren om geld draait. En niet om hoe je in je vel zit. Ik zie dat jongeren behoefte hebben aan tools hoe ze met bepaalde gebeurtenissen uit het leven moeten omgaan. Met emoties, met scheidingen, met schulden. Dingen die juist vaak prioriteit hebben in het leven, maar die we nergens leren. Levenservaringsles, het zou een normaal vak op school moeten worden.”

- Kyara van de Klundert (20 jaar)

student Sociaal Maatschappelijk Werk bij Curio

De principes van Verbeter Breda

Meer weten over de samenwerking?

[Klik hier om verder te lezen](#)

1. Met en voor bewoners

Bij alles wat we doen gaan we uit van wat de bewoners willen bereiken. Zij bepalen wat er moet gebeuren. Hun wereld is het vertrekpunt, niet het systeem.

Om alle doelen in 2040 ook echt te halen, is het belangrijk dat we het goed aanpakken. Dat we goed samenwerken en steeds kijken of we nog op de goede weg zitten. En de stad verbeteren? Dat doen we volgens de principes van 'Verbeter Breda'. Dit zijn ze en dit is wat we tot nu toe hebben gedaan en gezien:

Wat hebben we gedaan en gezien

- Voor een beter Breda zijn we samen verantwoordelijk. Daarom zitten er in het programmateam evenveel bewoners als professionals. Het programmateam heeft de regie over Verbeter Breda.
- Bewoners zijn het belangrijkste. Voor alle gesprekken waren ze daarom steeds uitgenodigd. Daar bleek ook telkens dat het vertrouwen nog wel moet groeien.
- Bewoners komen met de problemen die aangepakt moeten worden. Daar moeten organisaties en bewoners samen mee aan de slag. Bovendien moeten bewoners ook voor een stuk zelf aan de oplossingen kunnen werken. Verbeter Breda is dus met, voor en dóór bewoners. Dat betekent dat we altijd vanuit de buurt werken en steeds beter contact hebben met elkaar. Bewoners en professionals.
- Bewoners voelen drempels bij organisaties als ze initiatief nemen. Die moeten weg. En organisaties willen echt samen met bewoners de verantwoordelijkheid nemen. We moeten dus niet alleen meer roepen dat 'het opgelost moet worden'. Helder moet zijn wat er van elkaar mag worden verwacht

“Praten, praten en nog eens praten en het blijft vaag. En wanneer gaan we iets doen?”

Weten hoe we de vinger aan de pols houden?

[Klik hier om verder te lezen](#)

2. We willen dingen vóór zijn (preventie)

We zorgen ervoor dat vooraf alles wat nodig is, in orde is (denk maar aan veiligheid, onderwijs, werk, hulp). Dat is beter dan achteraf problemen moeten oplossen.

Wat hebben we gedaan en gezien

- De beste manier om problemen te voorkomen, is door de oorzaken aan te pakken. Dat is niet altijd zo simpel. In een grote stad als Breda zijn ook veel mensen en organisaties aan het werk. Daarom kunnen we soms niet zoveel doen als we willen. Bijvoorbeeld als het gaat om het inkomen en de stijgende lasten van mensen.
- Heb je het over gezondheid dan is voorkómen vaak het belangrijkste. Of het nou om je lichamelijke of geestelijke gezondheid gaat. Er gebeurt namelijk van alles in een mensenleven. Je gezondheid hangt af van je genen, je woonomgeving, je opleiding, je inkomen, het soort werk dat je doet en je opvoeding. Een ongezonde leefstijl krijg je vaak van huis uit mee. Ook geld bepaalt veel. Gezond leven is duurder dan ongezond leven. Elkaar helpen om gezonder te leven is best een spannende opdracht. Want we willen niet betuttelen of oordelen.

3. Gericht op de buurt, wijk en stad

De buurten met de grootste problemen moeten de meeste en de juiste aandacht krijgen. Beter gaan samenwerken in de wijk en de buurt hoort daar óók bij.

Wat hebben we gedaan en gezien

- Bij elk plan voor 'Verbeter Breda' gaan we vanaf nu kijken wat de beste manier is om het aan te pakken: vanuit de buurt, vanuit de wijk of vanuit de stad. Maar het gaat altijd om de buurt of wijk en om de Bredanaars die er wonen. De kansen en bedreigingen die zij zien voor hun plek is het vertrekpunt als we keuzes en plannen maken. Die plannen noemen we wijk- en gebiedsvisies.
- Ongelijkheid oplossen lukt alleen als we het ook ongelijk durven aan te pakken. In de ene buurt kunnen dus meer en andere dingen gebeuren dan in een andere buurt. Het kan ook zijn dat je dan moet beginnen in buurten waar de bewoners en de organisaties de meeste energie hebben.

4. Lang volhouden en doorzetten (meerjarige aanpak)

Tweedeling is een taai probleem en heeft heel wat jaren kunnen groeien. Dat los je niet zomaar op en dus nemen we daarvoor de tijd die nodig is.

Wat hebben we gedaan en gezien

- In één generatie willen we het tij keren. Problemen die de verschillende generaties in een buurt hebben los je niet zomaar even op. Denk maar aan armoede, schulden, wonen en een slechte gezondheid. De gemeenteraad van Breda is het daarmee eens. In februari 2022 is daarom 2040 gekozen als stip aan de horizon. Dan zou Breda een betere stad moeten zijn. Ook onze regering in Den Haag doet dat. Zij zijn begonnen met 'Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid', en gaan daar de komende 15 tot 20 jaar mee aan de slag.

5. Juiste ondersteuning

Behalve de eerste vier zijn er de afgelopen maanden uit alle gesprekken nóg twee waardevolle principes voor 'Verbeter Breda' gekomen:

In je leven kun je voor heel wat problemen komen te staan. Denk maar aan niet rond kunnen komen. Of zorgen hebben over je kinderen of woning. Gelukkig zijn er in Breda veel plekken waar je terecht kunt voor hulp. Maar heel wat Bredanaars weten niet waar en bij wie ze moeten zijn. En de weg vinden door alle regelingen, wetten en potjes is ingewikkeld. Dat moet veel eenvoudiger worden. En bovendien moet de hulp passen bij je vraag. Maatwerk dus. Zodat je de controle over je eigen leven weer terugkrijgt.

Wat ook belangrijk is, is een ander contact. Dat moet warmer zijn. Als je zorgen hebt, moet je het gevoel hebben dat er iemand naast je staat. Iemand die jou niet onderschat, want je kunt zelf best wat en met een beetje steun kom je een heel eind. Maar tegelijk ook iemand die je niet óverschat, want niet iedereen kan en is hetzelfde.

6. Vertrouwen

Vertrouwen is nodig om fijn te kunnen samenleven en goed te kunnen samenwerken. Maar dat vertrouwen is de laatste jaren kleiner geworden. Tussen inwoners en organisaties, tussen groepen inwoners en ook tussen organisaties. Dat maak je niet zomaar in orde.

De eerste stap is dat je aan elkaar toegeeft dat er iets verkeerd is gegaan. Organisaties gaan niet altijd uit van vertrouwen. Ze communiceren niet altijd op gelijke voet met inwoners. In Breda geloven we allemaal soms te veel in het gelijk van onze eigen 'bubbel'. Veel Bredanaars weten oprecht niet eens dat er zo veel stadsgenoten zijn met grote zorgen. En sommige jongeren gaan van het rechte pad af en nemen de 'gouden roltrap' naar de misdaad, omdat ze denken dat ze zo een goed bestaan kunnen opbouwen.

Dat moeten we blijven bespreken en vanaf nu beter doen. En dat kan alleen als we uit onze bubbel willen komen. Als we elkaar in Breda echt willen ontmoeten en willen leren kennen. Zo winnen we elkaars vertrouwen.

Hoe hebben we gewerkt?

Net als bij Deel 1 van Het Pact van Breda, hebben veel Bredanaars meegeholpen aan dit Deel 2. Van bewoners tot professionals en vrijwilligers van allerlei organisaties uit de stad. Zij steunen 'Verbeter Breda' en hebben de afgelopen maanden met liefde tijd vrijgemaakt om een bijdrage te leveren.

Het werken aan Deel 2 is begonnen waar Deel 1 eindigde, met zes thema's: Het begint bij bestaanszekerheid, Investeer in de jeugd, Er moet iets te doen zijn in buurten, Stuur op gemengd wonen, Maak ontmoeting mogelijk en Zo werken we aan leefbaarheid en veiligheid. Elk thema is de afgelopen tijd goed bekeken. Wat bedoelen we er precies mee? Wat zouden we anders moeten doen in Breda om de groeiende ongelijkheid te stoppen? En voor welke doelen gaan we? Samen met onafhankelijke gespreksdeelnemers hebben we dit soort vragen beantwoord. Bij al die gesprekken zijn natuurlijk kenners uitgenodigd, maar ook onverwachte gasten. Dat leverde goede gesprekken op en zo nu en dan ook nieuwe inzichten. In totaal deden meer dan 200

professionals, vrijwilligers en bewoners op één of meer momenten mee in deze ronde.

Nadat alle gesprekken waren afgerond, zijn de uitkomsten bij elkaar gebracht en zo helder mogelijk opgeschreven. Op 13 juli 2022 hebben meer dan vijftig van de gesprekdeelnemers gekeken naar de tekst en hun mening gegeven. Daaruit is deze inhoud van Het Pact van Breda Deel 2 gekomen.

**Heb je na het lezen vragen of tips?
Laat het weten via info@verbeterbreda.nl**

Colofon

September 2022
Copyright © 2022, Verbeter Breda

Alle teksten uit deze uitgave mogen worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale verspreiding of op welke wijze dan ook. Dit mag zonder voorafgaande toestemming, mits het doel is kansenongelijkheid te verminderen.

Fotografie: Jimke Joling, Beeldbank gemeente Breda, ANP – Sander Koning, Istock Photo
Teksten: Verbeter Breda
Design: Total Design
Eindredactie: De Caluwé Tekst
Druk: Tromp print & packaging
Papier: 100% recycled
Oplage: 500 exemplaren

Voorwoord

Mensen wonen, werken en zijn graag in Breda. Het gaat goed met de stad en daar zijn we trots op. Samen willen we een stad zijn waarin iedereen zich thuis voelt. Waarin iedereen dezelfde kansen heeft op een goede toekomst. Maar wie goed kijkt ziet dat er ook veel Bredanaars zijn die elke dag zorgen hebben. Over geld. Over hun gezondheid. Over de veiligheid in hun buurt. Over hun toekomst of die van hun kinderen. Ze hebben het gevoel niet dezelfde kansen te hebben en er alleen voor te staan. Er bestaat een **tweedeling**: mensen die in de ene buurt wonen, hebben meer kansen dan mensen uit een andere buurt. En die tweedeling groeit.

Als wij, alle Bredanaars, dromen van een beter Breda dan zien we een **verbonden** stad. Een stad waar we graag willen wonen omdat het er overal fijn en betaalbaar is. Waar we willen werken omdat er veel bedrijvigheid is. Waar we plezier hebben omdat er van alles te doen is. Waar we ons allemaal veilig, gesteund en gezien voelen. Waar we elkaar ontmoeten zonder dat cultuur, taal en inkomen in de weg staan. Kortom, een stad waar we gezond en gelukkig kunnen zijn.

Die droom gaan we samen waarmaken. Zodat we in 2040 kunnen zeggen dat er ook echt een **beter Breda** is. Dat lijkt nog ver weg, maar grote veranderingen vragen nou eenmaal tijd. Zo kan ook ons vertrouwen in de stad groeien. Beginnen doen we bij en mét de jeugd: we willen van Breda **in één g**

Breda is van ons allemaal. En dus is om samen Breda te verbeteren.

Namens het programmateam Verbet

- **Paul Depla**
Burgemeester

Programmateam 'Verbeter Breda'

Het programma 'Verbeter Breda' begon in 2021. In het eerste jaar had gemeente Breda de regie. Er werd een initiatiefgroep 'Verbeter Breda' opgericht. Deze groep ging de stad in om Het Pact van Breda Deel 1 op te stellen. Begin 2022 werd de regie overgedragen aan het programmateam 'Verbeter Breda'. In dat team zitten vijf Bredanaars die door de ogen van de bewoners kijken en vijf Bredanaars die meekijken door de ogen van een professional. De voorzitter van het team is de burgemeester.

Meer weten
over het
programmateam?

[Klik hier om verder te lezen](#)

Meer weten over de samenwerking?

[Klik hier om verder te lezen](#)

Om alle doelen in 2040 ook echt te halen, is het belangrijk dat we het goed aanpakken. Dat we goed samenwerken en steeds kijken of we nog op de goede weg zitten. En de stad verbeteren? Dat doen we volgens de principes van 'Verbeter Breda'. Dit zijn ze en dit is wat we tot nu toe hebben gedaan en gezien:

Goed samenwerken

Vanaf 2023 begint het echte werk. Na twee jaar voorbereiding gaan we dan als stad aan de slag met de eerste plannen (de uitvoeringsagenda) voor 2023-2026. De regie lag in het eerste jaar bij de gemeente Breda. De initiatiefgroep 'Verbeter Breda' ging de stad in om Het Pact van Breda Deel 1 op te stellen. Begin 2022 werd de regie overgedragen aan het programmateam 'Verbeter Breda'. In dat team zitten vijf Bredanaars die door de ogen van de bewoners kijken en vijf Bredanaars die meekijken door de ogen van een professional. De voorzitter van het team is de burgemeester.

Het programmateam 'Verbeter Breda' kreeg voor 2022 twee belangrijke opdrachten. Allereerst: samen met bewoners en organisaties Deel 2 (rond de zomer van 2022) en Deel 3 (eind 2022) van Het Pact van Breda opstellen. De andere opdracht: ervoor zorgen dat er vanaf 2023 een organisatie klaarstaat in de stad die zorgt dat de uitvoeringsagenda voor 2023-2026 goed wordt uitgevoerd. Want als zo veel Bredanaars afspraken maken met elkaar, is het belangrijk om samen in de gaten te houden of we goed samenwerken, of iedereen bijdraagt, of wat we bedacht hebben ook goed werkt én of we resultaten zien. Op dit moment wordt daaraan gewerkt. En één ding staat al vast, ook bewoners krijgen een plek in die organisatievorm

“Praten, praten en nog eens praten en het blijft vaag. En wanneer gaan we iets doen?”

Weten hoe we de vinger aan de pols houden?

[Klik hier om verder te lezen](#)

2. We willen dingen vóór zijn (preventie)

We zorgen ervoor dat vooraf alles wat nodig is, in orde is (denk maar aan veiligheid, onderwijs, werk, hulp). Dat is beter dan achteraf problemen moeten oplossen.

Wat hebben we gedaan en gezien

- De beste manier om problemen te voorkomen, is door de oorzaken aan te pakken. Dat is niet altijd zo simpel. In een grote stad als Breda zijn ook veel mensen en organisaties aan het werk. Daarom kunnen we soms niet zoveel doen als we willen. Bijvoorbeeld als het gaat om het inkomen en de stijgende lasten van mensen.
- Heb je het over gezondheid dan is voorkómen vaak het belangrijkste. Of het nou om je lichamelijke of geestelijke gezondheid gaat. Er gebeurt namelijk van alles in een mensenleven. Je gezondheid hangt af van je genen, je woonomgeving, je opleiding, je inkomen, het soort werk dat je doet en je opvoeding. Een ongezonde leefstijl krijg je vaak van huis uit mee. Ook geld bepaalt veel. Gezond leven is duurder dan ongezond leven. Elkaar helpen om gezonder te leven is best een spannende opdracht. Want we willen niet betuttelen of oordelen.

Meer weten over de samenwerking?

[Klik hier om verder te lezen](#)

Om alle doelen in 2040 ook echt te halen, is het belangrijk dat we het goed aanpakken. Dat we goed samenwerken en steeds kijken of we nog op de goede weg zitten. En de stad verbeteren? Dat doen we volgens de principes van 'Verbeter Breda'. Dit zijn ze en dit is wat we tot nu toe hebben gedaan en gezien:

1. Met en voor bewoners

Bij alles wat we doen gaan we uit van wat de bewoners willen bereiken. Zij bepalen wat moet gebeuren. Hun wereld is hun vertrekpunt, niet het systeem.

Wat hebben we gedaan en gezien

- Voor een beter Breda zijn we samen verantwoordelijk. Daarom zitten er in het programmateam evenveel bewoners als professionals. Het programmateam heeft de regie over Verbeter Breda.

Tellen en vertellen

Alle partijen die nu samen bezig zijn aan een aanpak om de tweedeling tegen te gaan, willen straks ook weten welk gevolgen dat heeft. Helpt het? Wordt de tweedeling minder? En die vraag hebben zij niet alleen, ook het Rijk wil graag weten of de steun die zij gaan geven zin heeft. Het is belangrijk dat we dan niet alleen naar 'harde' cijfers kijken, zoals inkomenscijfers of misdaadmeldingen, maar ook naar 'zachte'. Zijn mensen en buurten er sociaal op vooruitgegaan bijvoorbeeld? Waar we vandaan komen, we noemen dat de nul-situatie, weten we onder andere door het rapport van de Rekenkamer uit maart 2021 ('Segregatie in Breda').

Ook willen we leren van de nieuwe manier waarop we gaan samenwerken, instanties onderling en met bewoners. Wat werkt goed? Wat kan beter? We gaan de meetmethode samen opzetten met Tilburg. Daar spelen dezelfde vragen. De universiteit, hogescholen en mbo's in allebei de steden kunnen ons daarbij goed helpen.

Weten hoe we de vinger aan de pols houden?

[Klik hier om verder te lezen](#)

2. We willen dingen vóór zijn (preventie)

We zorgen ervoor dat vooraf alles wat nodig is, in orde is (denk maar aan veiligheid, onderwijs, werk, hulp). Dat is beter dan achteraf problemen moeten oplossen.

Wat hebben we gedaan en gezien

- De beste manier om problemen te voorkomen, is door de oorzaken aan te pakken. Dat is niet altijd zo simpel. In een grote stad als Breda zijn ook veel mensen en organisaties aan het werk. Daarom kunnen we soms niet zoveel doen als we willen. Bijvoorbeeld als het gaat om het inkomen en de stijgende lasten van mensen.
- Heb je het over gezondheid dan is voorkómen vaak het belangrijkste. Of het nou om je lichamelijke of geestelijke gezondheid gaat. Er gebeurt namelijk van alles in een mensenleven. Je gezondheid hangt af van je genen, je woonomgeving, je opleiding, je inkomen, het soort werk dat je doet en je opvoeding. Een ongezonde leefstijl krijg je vaak van huis uit mee. Ook geld bepaalt veel. Gezond leven is duurder dan ongezond leven. Elkaar helpen om gezonder te leven is best een spannende opdracht. Want we willen niet betuttelen of oordelen.